

OOSTVOORNE - DORP, GEMEENTE WESTVOORNE

Een bureauonderzoek en een verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van
grondboringen

E. Meirman

Tekeningen: G.F.H.M. Kempenaar

BOORrapporten 316
2006

Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam
Ceintuurbaan 213B
3051 KC Rotterdam

INHOUDSOPGAVE

blz.

1.	INLEIDING	4
2.	BUREAUONDERZOEK	5
2.1	Doel	5
2.2	Plangebied.....	5
2.3	Geplande werkzaamheden.....	5
2.4	Aandachtspunten.....	5
2.4.1	Beleidsdocumenten	5
2.4.2	Historische situatie.....	6
2.4.3	Geologische gegevens	6
2.4.4	Archeologische gegevens.....	6
2.5	Archeologische verwachting	6
2.6	Advies	6
3.	INVENTARISEREND VELDONDERZOEK	9
3.1	Doel	9
3.2	Methoden.....	9
3.3	Resultaten.....	10
3.3.1	Geologie	10
3.3.2	Archeologie.....	10
4.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	12
4.1	Conclusies	12
4.1.1	Geologie en gaafheid bodemopbouw	12
4.1.2	Archeologische waarden	12
4.2	Aanbevelingen	12
	LITERATUUR	13
	AFKORTINGEN	14

	Geologie	Klimaat Landschap Vegetatie		Archeologische perioden		
2000				Nieuwe Tijd		
1500	Duinkerke III Tiel III	Subatlantic <i>koeler vochtiger</i>		Late Middeleeuwen B		
1000				Late Middeleeuwen A		
500	Duinkerke II Tiel II			Vroege Middeleeuwen		
0				Romeinse Tijd		
500	Duinkerke I Tiel I			Late IJzertijd		
1000		Subboreaal <i>koeler droger</i>	loofbos	Midden-IJzertijd		
1500	Duinkerke 0 Tiel 0			Vroege IJzertijd		
2000				Late Bronstijd		
2500	Calais IV Gorkum IV			Midden-Bronstijd		
3000				Vroege Bronstijd		
3500	Calais III Gorkum III	Atlanticum <i>warm vochtig</i>		Laat Neolithicum		
4000				Midden-Neolithicum		
4500	Calais II Gorkum II			Vroeg Neolithicum		
5000		Boreaal <i>warmer</i>		Mesolithicum		
5500					Preboreaal <i>warmer</i>	berk
6000	Calais I Gorkum I					
6500		Late Dryas <i>kouder</i>	toendra	Laat-Paleolithicum		
7000						
7500						
8000						
8500						
9000						
9500	Kreftenheye	Pleistoceen				

Tijdtabel.

1. INLEIDING

In opdracht van de gemeente Westvoorne wordt de ontwikkeling van het project 'Oostvoorne - Dorp' archeologisch begeleid door het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (BOOR). Het plangebied is weergegeven in afbeelding 1 en 2. Het project dient archeologisch te worden begeleid omdat bij de beoogde inrichting van het plangebied grondwerkzaamheden zullen worden uitgevoerd. Indien archeologische waarden aanwezig zijn, kunnen deze hierbij worden aangetast of vernietigd.

Het plan van aanpak van een archeologische begeleiding bestaat in de regel uit drie stappen:

Stap 1. De inventarisatie van archeologische vindplaatsen. Een inventarisatie bestaat doorgaans uit het uitvoeren van een bureauonderzoek gevolgd door een inventariserend veldonderzoek. Bij een inventariserend veldonderzoek kan onderscheid gemaakt worden in een verkennende, een karterende en een waarderende fase.

Stap 2. De selectie van behoudenswaardige archeologische vindplaatsen en advisering over het beleid ten aanzien van vindplaatsen.

Stap 3. De documentatie van behoudenswaardige, maar niet in situ te handhaven vindplaatsen.

Het voorliggende rapport bevat het verslag van de eerste stap van de archeologische begeleiding van het plangebied: het bureauonderzoek en de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek. Het veldonderzoek is uitgevoerd door het zetten van grondboringen (Archis-onderzoeksmeldingsnummer 17779).

Op basis van de resultaten van de archeologische inventarisatie worden aanbevelingen gedaan ten aanzien van een eventueel vervolg van de archeologische begeleiding van het project 'Oostvoorne - Dorp'.

2. BUREAUONDERZOEK

2.1 Doel

Het uitvoeren van een bureauonderzoek is de eerste stap in de inventarisatie van archeologische waarden in het plangebied. Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan een beslissing worden genomen over het wel of niet uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek en hoe dit uit te voeren.

2.2 Plangebied

Het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' bevindt zich in de gemeente Westvoorne-Oostvoorne aan de Berkenrijsweg 5. Het gebied ligt ten noordoosten van de Berkenrijsweg, ten zuidoosten van de Overboslaan en ten zuidwesten van het aangrenzende perceel aan de Berkenrijsweg. Het onderzoeksgebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 3300 m². De onderzoekslocatie heeft de centrumcoördinaten 65.609/435.524.

2.3 Geplande werkzaamheden

In het plangebied zullen de volgende voorzieningen worden gerealiseerd. Het perceel is op dit moment een dicht begroeid terrein behorende tot het tuingedeelte bij het huis aan de Berkenrijsweg 5.

Op verschillende locaties worden grondroerende activiteiten gepland (zie Afb. 2):

Gebied A1: aanleg voortuin, hetgeen bodemverstoring met zich mee kan brengen bij aanleg tuin en oprit en dergelijke.

Gebied A2: nieuwe woning en tuin: bodemverstoring.

Gebied B: sloop van recreatiewoning en bijgebouw, verder blijft de huidige situatie gehandhaafd.

Gebieden A3 en C: huidige situatie blijft gehandhaafd.

Gebieden A1 en A2 behoren tot het onderzoeksgebied, gezien daar in de toekomst grondroerende activiteiten gaan plaatsvinden.

De aard en omvang van de grondroerende activiteiten (graven, heien, woelen etc.) en de diepte ervan zijn op dit moment niet bekend.

Bij het grondverzet dat de inrichting van het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' in de nabije toekomst met zich meebrengt, kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden aangetast.

2.4 Aandachtspunten

Gedurende een bescheiden bronnenonderzoek zijn voor het plangebied de bestaande relevante gegevens geïnventariseerd, waarbij onder meer is gekeken naar archeologische, geologische en historisch-geografische aspecten. De volgende punten zijn voor het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' van belang.

2.4.1 Beleidsdocumenten

CHS Zuid-Holland

Het plangebied is grotendeels gelegen in een zone met - volgens kaart 1.b (archeologische waarden) van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland regio Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee - een redelijke tot hoge kans op de aanwezigheid van archeologische waarden. De ontwikkeling van het plangebied dient hier archeologisch te worden begeleid op grond van de nota van de provincie Zuid-Holland 'Regels voor Ruimte' 2005.

AMK Zuid-Holland

Volgens de Archeologische

Monumentenkaart (AMK) Zuid-Holland (ROB 1994) maakt het plangebied geen deel uit van een stads- of dorpskern waarvoor een hoge archeologische verwachting geldt.

2.4.2 Historische situatie

In het plangebied bevinden zich op de topografische kaart uit 1850 geen bebouwing of andere archeologische waarden.

2.4.3 Geologische gegevens

Afgaande op de Toelichtingen bij de Geologische Kaart van Nederland 1:50.000, Kaartblad Rotterdam West (37W) (1998) is de globale opbouw van de bovenste delen van de bodem in het plangebied als volgt. De ondergrond wordt gevormd door Jonge Duin- en strandzanden op Hollandveen; Afzettingen van Duinkerke en Afzettingen van Calais zijn aanwezig.

De holocene klastische afzettingen en veenpakketten worden gerekend tot de Westland Formatie.

2.4.4 Archeologische gegevens

Bekende archeologische waarden in het plangebied

In het plangebied zijn geen archeologische waarden bekend. Er is niet eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied: BOORIS.

In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied zijn vindplaatsen bekend uit de Romeinse Tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd:

Code	Coördinaten	Periode
08-15	65.900/435.300	Rom Tijd
08-25	66.020/434.938	LME B
08-65	66.240/435.240	Nieuwe Tijd

08-78	65.240/436.060	LME B
08-86	65.240/434.890	LME A

Legenda: LME A Late Middeleeuwen A
LME B Late Middeleeuwen B
Rom Tijd Romeinse Tijd

Bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied: ARCHIS. In Archis worden geen aanvullende vindplaatsen vermeld.

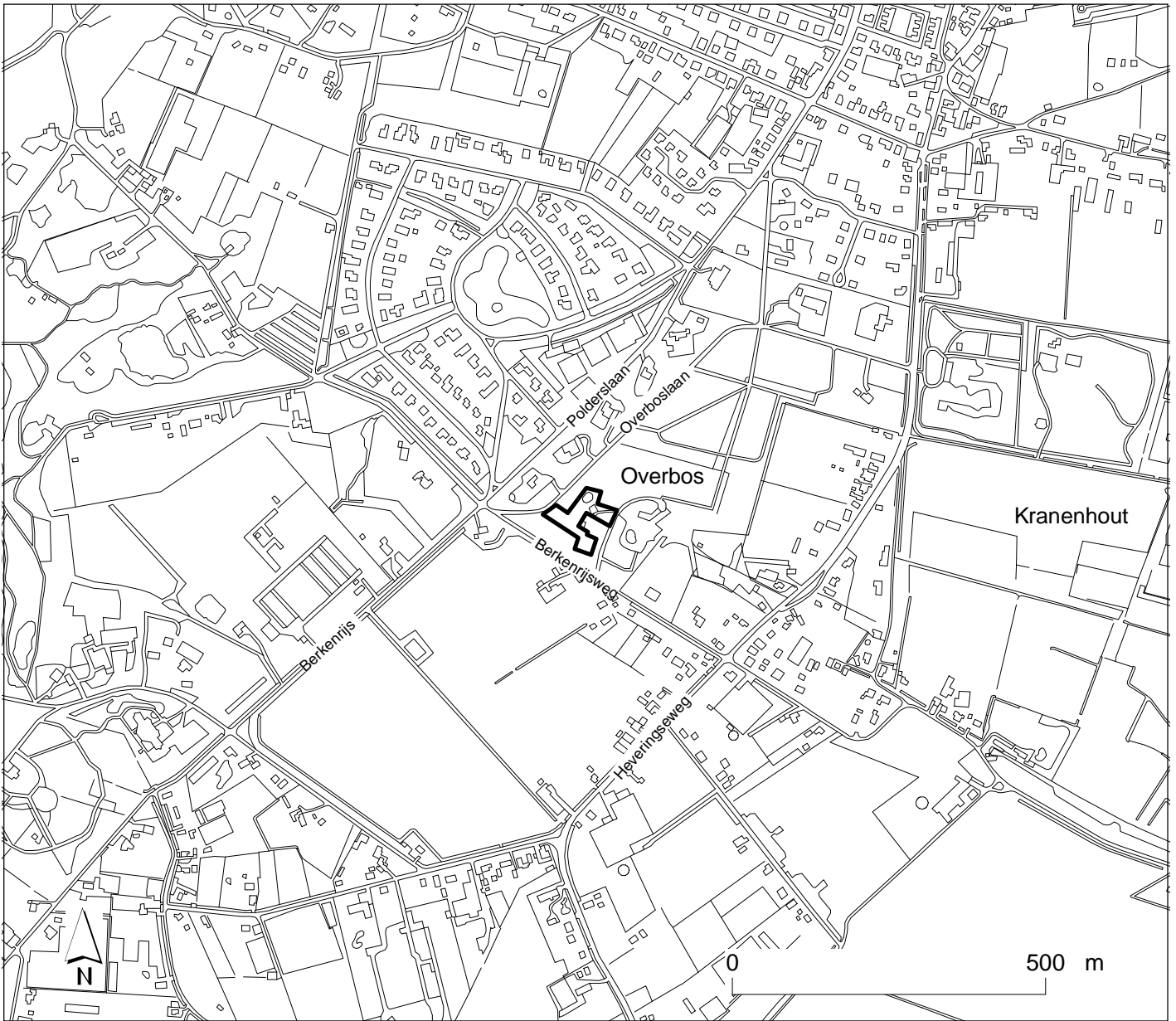
2.5 Archeologische verwachting

Op grond van bovenstaande informatie over de bodemopbouw van het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' en de nabije omgeving en gegevens verkregen uit het archeologisch onderzoek in de nabije omgeving kan de archeologische verwachting van het plangebied worden aangegeven.

In de top van de Afzettingen van Calais zijn op eventuele stroomgordelsedimenten mogelijk vindplaatsen uit de prehistorie aan te treffen. Op de top van het Hollandveen en op de Afzettingen van Duinkerke kunnen bewoningssporen uit de IJzertijd, Romeinse Tijd, Middeleeuwen of Nieuwe Tijd aanwezig zijn.

2.6 Advies

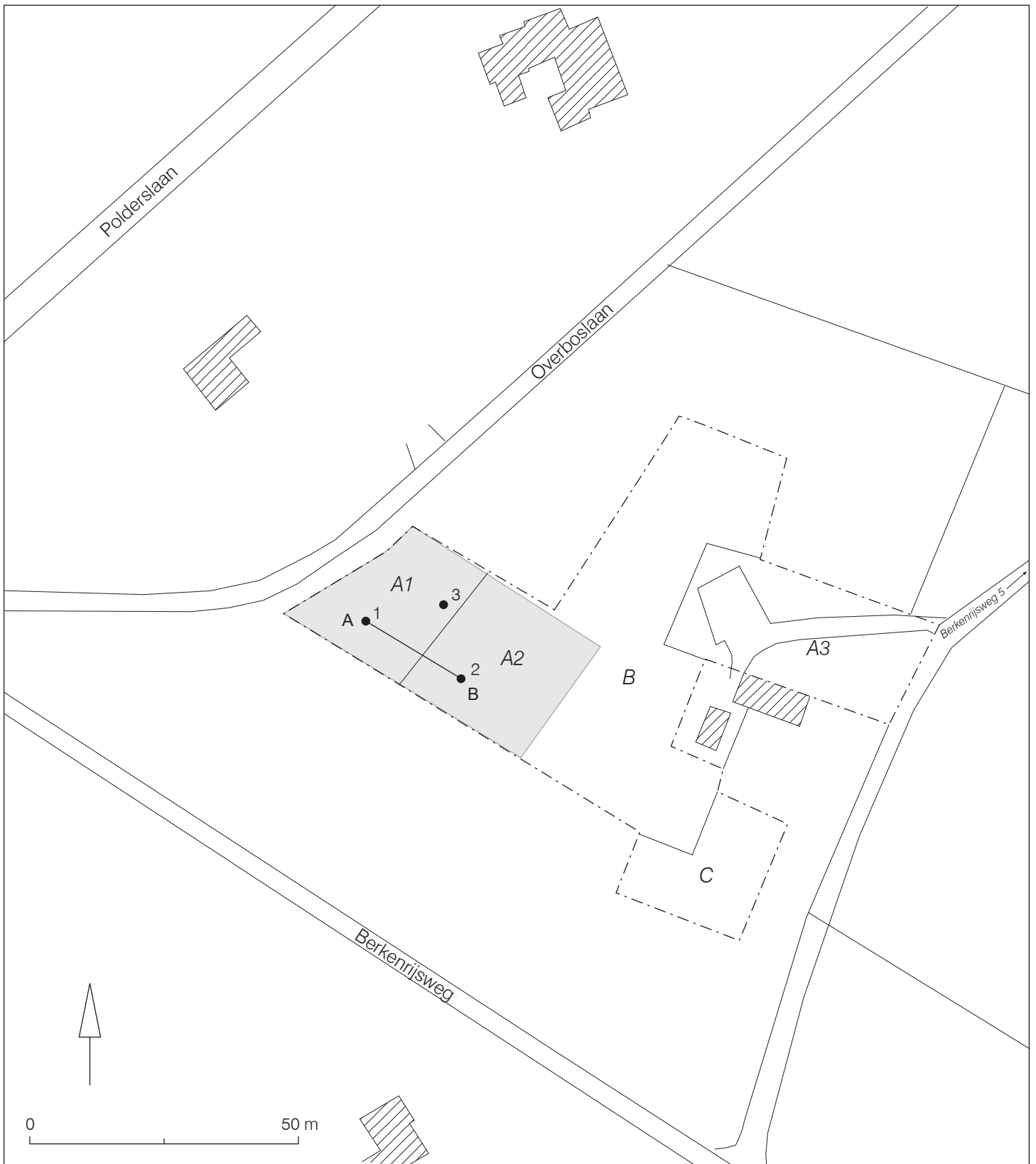
De ontwikkeling van beide projecten gaat gepaard met grondroerende activiteiten. Het plangebied kent een archeologische verwachting. Dit houdt in dat in de arealen waar grondwerkzaamheden zullen worden uitgevoerd eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen worden aangetast. Archeologisch (voor)onderzoek is derhalve verplicht op grond van de CHS en de Nota 'Regels voor Ruimte' van de provincie Zuid-Holland. Het BOOR adviseert dan ook om als vervolg op het bureauonderzoek in de genoemde arealen een verkennend inventariserend veldonderzoek uit te voeren.

Kaart: Gemeentewerken Rotterdam 2005

Schaal 1:10.000

Afb. 1. Ligging van het plangebied 'Oostvoorne - Dorp'.

Afb. 2. Ligging van het plangebied (streep-punt lijn) en onderzoeksgebied (grijs) 'Oostvoorne - Dorp' met de ligging van de boorpunten en profiel A-B. Schaal 1:1000

3. INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

3.1 Doel

De archeologische inventarisatie van het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' is na het bureauonderzoek voortgezet met het uitvoeren van een verkennend inventariserend veldonderzoek in de arealen van de toekomstige grondwerkzaamheden binnen het plangebied (Archis-onderzoeksmeldingsnummer 17779). Het onderzoeksgebied omvat de gebieden A1 en A2 (zie Afb. 2). Hierbij is de archeologische verwachting uit het bureauonderzoek getoetst.

De volgende doelstellingen zijn geformuleerd voor het onderzoek. Door middel van een verkennend inventariserend veldonderzoek dient inzicht te worden verkregen in de (mate van gaafheid van de) bodemopbouw in het plangebied (top van het Hollandveen, de Afzettingen van Duinkerke en Jonge Duinen Strandzanden). Op grond hiervan kan worden vastgesteld of archeologische vindplaatsen verwacht kunnen worden. Door vooraf archeologische waarden te bepalen, kunnen grondroerende activiteiten mogelijk gepland worden buiten de zones waar archeologische waarden aanwezig zijn. Op deze wijze zouden opgravingskosten kunnen worden uitgespaard en archeologische waarden worden behouden. Indien archeologische planwijziging niet mogelijk blijkt, zal in geval van bedreiging nader onderzoek van eventuele aanwezige archeologische waarden noodzakelijk zijn.

3.2 Methoden

De verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek in plangebied 'Oostvoorne - Dorp' is uitgevoerd door middel van het zetten van grondboringen. De werkzaamheden zijn verricht op 20 juni 2006 door mevrouw E. Meirsmen en mevrouw M. Stronkhorst (beiden BOOR).

Het zetten van grondboringen is een non-destructieve manier van onderzoek om archeologische vindplaatsen te lokaliseren.

Een archeologische laag is in de boor herkenbaar als een zogenaamde 'vuile' laag. Zo'n archeologische laag kan bijvoorbeeld aardewerk, houtskool en/of bot bevatten. Ook afwijkingen in de reguliere bodemopbouw kunnen een goede indicatie voor menselijke activiteiten in het verleden zijn. Benadrukt moet worden dat er ook kleinschalige archeologische verschijnselen zijn die met boringen niet of nauwelijks zijn te traceren, zoals bijvoorbeeld graven of oude perceleringsgreppels.

Gedurende het boren wordt tevens gelet op de geologische opbouw van de bodem. Inzicht in de bodemopbouw is noodzakelijk om beter te kunnen inschatten waar zich mogelijk archeologische waarden bevinden en om de archeologische potentie van een gebied te bepalen; zo kan er dus gericht archeologisch onderzoek plaatsvinden.

Tijdens het verkennend booronderzoek is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een binnendiameter van 8 cm en een gutsboor met een binnendiameter van 2,5 cm. In totaal zijn er 3 boringen gezet op de locatie van de toekomstige woning en voortuin. Twee boringen zijn in een noordoost-zuidwest gerichte boorraai gezet ter plekke van de nieuwe woning. De boorafstand bedraagt hier 20 meter. Boring 3 is 10 meter ten noordwesten gezet, exact tussen boringen 1 en 2.

Om een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw zijn de boringen in het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' tot 3 meter beneden maaiveld doorgezet. Door deze boordiepte wordt het bodemtraject met de grootste archeologische potentie onderzocht en kan inzicht worden verkregen in de gevolgen die de inrichting van het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' voor de eventueel aanwezige archeologische waarden heeft. Tevens wordt de geologische kennis en het inzicht in de landschappelijke ontwikkeling in het verleden van het

plangebied vergroot. Een doorsnede van de aangetroffen afzettingen is getekend: profiel A-B (Afb. 3).

De boorlocaties zijn in het veld ingemeten en ingetekend op een veldkaart. Voor het registreren van de boorprofielen en eventueel aanwezige archeologische indicatoren is gebruik gemaakt van standaard boorformulieren. Voor het registreren van de hoogtes ten opzichte van NAP is gebruik gemaakt van een waterpasinstrument en standaard waterpasformulieren.

3.3 Resultaten

3.3.1 Geologie

Hieronder volgt een globale beschrijving van de stratigrafische eenheid die in het bodemprofiel is onderscheiden. Deze wordt van onder naar boven beschreven. In afbeelding 2 staan de boringen weergegeven waarvan een profiel is getekend. Het gaat om profiel A-B (Afb. 3). Voor een nadere toelichting op de ouderdom, klimaat, landschap en archeologische periode wordt verwezen naar de Tijdtabel op bladzijde 3.

Klastisch pakket 1

Klastisch pakket 1 bestaat uit zand. De ondergrens is niet vastgesteld; de minimale dikte van het pakket bedraagt 270 cm (boring 1 - 3).

Het onderste gedeelte bestaat uit een lichtgrijs zand met schelpfragmenten. Het bovenste gedeelte is lichtbruin, licht humeus zand zonder schelpfragmenten. Het pakket is overal kleilloos waargenomen.

Afgaande op de Geologische Kaart van Nederland, Kaartblad West (37W), de structuur en hoogteligging van het pakket en de geografische ligging van de sedimenten, kunnen de onderste trajecten van klastisch pakket 1 tot de Afzettingen van Duinkerke III (Formatie van Naaldwijk) en de bovenste tot de Jonge Duin- en Strandzanden (Laagpakket van Schooro) worden gerekend. De grens tussen beide eenheden is lastig vast te stellen in de

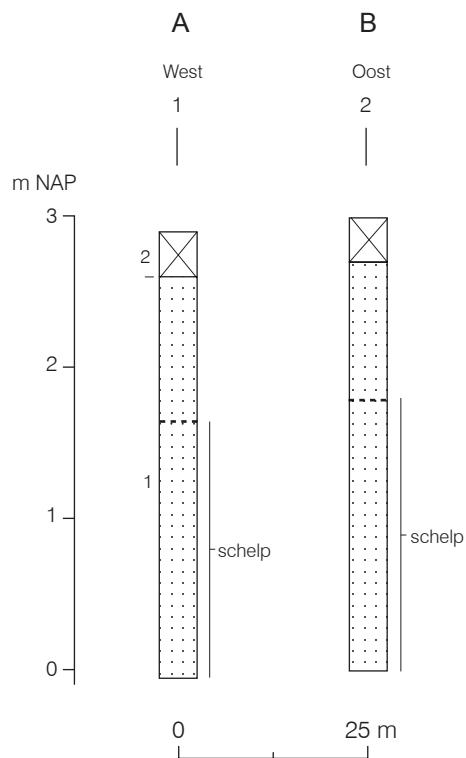
boorkernen in het veld.

Geroerd pakket

De toplaag van de bodem bestaat uit sterk humeus zand. Het pakket is doorgaans 30 cm dik. Bioturbatie (boomwortels) heeft bijgedragen aan de versterking van het bovenste traject van de bodem.

3.3.2 Archeologie

Gedurende het verkennend inventariserend veldonderzoek in het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' zijn in geen van de 3 boringen archeologische indicatoren aangetroffen.

☒ bodenvorming; geroerd pakket

☐ zand

---- oxidatie-reductiegrens

Afb. 3. Profiel A-B. Voor ligging zie afbeelding 2. Legenda: 1. Klastisch pakket 1; 2. geroerd pakket 2.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Conclusies

Op 20 juni 2006 is het verkennend inventariserend veldonderzoek in het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' uitgevoerd.

4.1.1 Geologie en gaafheid bodemopbouw

Van onder naar boven ziet de geologische opbouw in het plangebied er als volgt uit: de natuurlijke sedimenten bestaan uit de Afzettingen van Duinkerke III afgedekt door de Jonge Duin- en Strandzanden.

Met betrekking tot de mate van gaafheid van de bodemopbouw in het plangebied kan worden geconcludeerd dat de stratigrafische niveaus met de grootste archeologische verwachting - de Afzettingen van Duinkerke III en de Jonge Duin- en Strandzanden - ongeschonden in de ondergrond aanwezig zijn.

4.1.2 Archeologische waarden

Op grond van de gaafheid van de bodemopbouw zouden eventuele archeologische waarden intact in de bodem aanwezig kunnen zijn. Gedurende het verkennend inventariserend veldonderzoek zijn echter geen archeologische indicatoren aangetroffen in het aangeboorde traject tot een diepte van circa 3 meter beneden maaiveld.

4.2 Aanbevelingen

De nota Regels voor Ruimte van de provincie Zuid-Holland (2005) vereist dat de archeologische waarden in kaart worden gebracht en dat wordt aangegeven op welke wijze met de aangetroffen archeologische waarden moet worden omgegaan.

Op basis van bovenstaande conclusies uit

het verkennend inventariserend veldonderzoek luidt de aanbeveling voor het onderzoeksgebied 'Oostvoorne - Dorp' als volgt.

Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied 'Oostvoorne - Dorp'. Er hoeven geen voorzieningen te worden getroffen om archeologische waarden te behouden of te ontzien. Zonder verder archeologisch onderzoek kan worden gestart met de voorgenomen werkzaamheden. Wel dient altijd rekening gehouden te worden met zogenaamde toevalsvondsten. Hiervan dient men op basis van de Monumentenwet 1988 melding te maken.

Bevoegd gezag

Het bevoegd gezag in deze is de provincie Zuid-Holland. Ten aanzien van de conclusies en aanbevelingen in dit rapport dient de gemeente Westvoorne contact op te nemen met de provinciaal archeoloog van Zuid-Holland, de heer drs. R.H.P. Proos.

Planwijziging

In geval van planwijziging in het plangebied 'Oostvoorne - Dorp' dient contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag omdat in de nieuwe situatie de aanbevelingen in onderhavig rapport ten aanzien van een vervolg van de archeologische begeleiding van het project ná het verkennend inventariserend veldonderzoek eventueel moeten worden aangepast.

LITERATUUR

Berendsen, H.J.A. 1998: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*, Assen.

Berendsen, H.J.A. 2000: *Landschappelijk Nederland*, Van Gorkum, Assen.

Dorst, M.C. 2005: *Westvoorne Oostvoorne Pinnepot. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 253).

Lelivelt, R.A. 2004: *Oostvoorne De Tuinen, Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen in de gemeente Westvoorne*, Rotterdam (BOORrapporten 192).

Meirsman, E. 2005: *Westvoorne Oostvoorne Duinoordseweg/ Zwartegatseweg. Een archeologische inventarisatie door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 240).

NITG-TNO 1998: *Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 37 West Rotterdam West*, TNO-NITG, Haarlem.

Provincie Zuid-Holland 2003: *Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland regio Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee*.

ROB 1994: *Archeologische Monumentenkaart (AMK) Zuid-Holland*, Den Haag.

Stronkhorst, M. 2005: *Westvoorne Oostvoorne De Ruy. Een bureauonderzoek en een verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 267).

Stronkhorst, M. 2005: *Westvoorne Oostvoorne Hoefweg/Molenweg. Een bureauonderzoek en een verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 268).

Stronkhorst, M. 2006: *Westvoorne Oostvoorne De Ruy BMW. Een bureauonderzoek en een verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen*, Rotterdam (BOORrapporten 289).

Topografische Dienst 1990: *Grote Provincie-Atlas van Zuid-Holland 1:25:000*, Wolters-Noordhoff bv, Emmen.

AFKORTINGEN

BOOR Bureau Oudheidkundig
Onderzoek van Gemeente-
werken Rotterdam

NAP Normaal Amsterdams Peil